[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-1\(8\)-128-141](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-1(8)-128-141)

Ірина Красюк

*кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва
Криворізького державного педагогічного університету,
м. Кривий Ріг, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-6718-739X>*

САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК ОСНОВА ЙОГО ТВОРЧОГО СТАНОВЛЕННЯ

Анотація. У статті розглядається моделювання професійної підготовки майбутніх педагогів мистецтва до творчого професійного саморозвитку в умовах університетської освіти. Складність стимулювання студентів мистецьких спеціальностей до творчого професійного саморозвитку засобами професійної підготовки підкреслює актуальність проблеми і настійливу необхідність її практичного вирішення. Структурна модель підготовки майбутніх педагогів мистецтва до творчого професійного саморозвитку об'єднує : з одного боку, інструментальне засвоєння професійної діяльності (набуття професійних знань, умінь і навичок), з іншого – проникнення в її смислове поле (твори мистецтва, музейні експонати, літературні праці, художні виставки та ін.). Єдність цих аспектів забезпечує розвиток відтворення, творчого сприйняття, привнесення в психічний процес відображення існуючою дійсністю чогось нового, незвичного у вигляді ідеї, художнього замислу, художнього образу, перетворюючи їх в реальність. І це пов'язано з саморозвитком особистості, її цінностями, потребами, інтересами, які є цільовою установкою творчого оволодіння обраної професією.

Методологічним підґрунтям структурної моделі є підходи: культурологічний, компетентнісно-креативний і змістово-процесуальний. Ці підходи реалізовувалися за допомогою сукупності принципів і виконання функцій, визначення активних форм, методів, технологій і засобів стимулювання студентів до творчого професійного саморозвитку. Експериментально підтверджено ефективність різних технологій: когнітивно орієнтованих (діалогічних форм і методів, тренінгів комунікації та рефлексії); діяльнісно орієнтованих (методу проектів, моделювальних, художньо-творчих завдань); особистісно орієнтованих (інтерактивних та імітаційних ігор, тренінгів розвитку, розвивальної психодіагностики); технології віртуальної

мобільності (дискусійних форумів, електронної пошти, віртуальних консультацій, презентацій, конкурсів, виставок); інформаційних технологій; інтеграційних і прогностично-моніторингової технологій. Підготовка до творчого професійного розвитку передбачала підготовчий, змістово-операційний і моніторинго-оцінний етапи. У ході дослідження набуло підтвердження основне положення про пріоритет особистості, а виявлені педагогічні засади сприяють практичній реалізації резервів творчого саморозвитку у підготовці конкурентоспроможних фахівців мистецької сфери діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, творчість, саморозвиток, структурна модель, педагог мистецтва.

Iryna Krasiuk

*Candidate of pedagogical sciences,
Associate Professor, Head of the Department of Fine Arts
Kryvyi Rih State Pedagogical University,
Kryvyi Rih, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-6718-739X>*

SELF-DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER OF ART IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING AS THE BASIS OF HIS CREATIVE FORMATION

Abstract. The article considers the modeling of professional training of future art teachers for creative professional self-development in the conditions of university education. The complexity of stimulating students of art specialties to creative professional self-development by means of professional training emphasizes the urgency of the problem and the urgent need for its practical solution. The structural model of preparation of future teachers of art for creative professional self-development unites: on the one hand, instrumental mastering of professional activity (acquisition of professional knowledge, abilities and skills), on the other - penetration into its semantic field, works of art, museum exhibits, literary works, art exhibitions, etc.). The unity of these aspects ensures the development of reproduction, creative perception, introduction into the mental process of reflecting the existing reality of something new, unusual in the form of ideas, artistic ideas, artistic images, turning them into reality. needs, interests, which are the goal of creative mastery of the chosen profession.

The methodological basis of the structural model are the following approaches: culturological, competence-creative and content-procedural. These approaches were

implemented through a set of principles and functions, the definition of active forms, methods, technologies and means of stimulating students to creative professional self-development. The effectiveness of various technologies has been experimentally confirmed: cognitively oriented (dialogic forms and methods, communication and reflection trainings); activity-oriented (project method, modeling, artistic and creative tasks); personality-oriented (interactive and simulation games, development training, developmental psychodiagnostics); virtual mobility technologies (discussion forums, e-mail, virtual consultations, presentations, competitions, exhibitions); information technology; integration and forecasting and monitoring technologies. Preparation for creative professional development included preparatory, content-operational and monitoring-evaluation stages. In the course of the research the basic position on the priority of the individual was confirmed, and the revealed pedagogical principles contribute to the practical realization of the reserves of creative self-development in the training of competitive specialists in the field of art.

Keywords: professional training, creativity, self-development, structural model, art teacher.

Постановка проблеми. Проблема підготовки творчої особистості, її саморозвитку в професійній діяльності відноситься до найбільш актуальної й найбільш складної у системі вищої педагогічної освіти. Складність проблеми полягає в тому, що в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців до різних сфер педагогічної діяльності акцент робиться на зовнішньому, теоретико-раціональному аспекті, залишаючи осторонь внутрішню духовно-моральну та художньо-емоційну її складові, їх саморозвиток як суб'єкта культури, мистецтва, професійної творчості.

У разі сучасної реальності, пандемії, спаду економіки та добробуту людей найбільш значущими стають проблеми духовного, емоційно-ціннісного сприйняття світу, ідеальні моделі взаємодії, стійкі форми комунікації людей, художньо-естетичного перетворення реальності. У зв'язку з цим актуалізується проблема творчого, професійного саморозвитку особистості майбутнього спеціаліста, насамперед педагогічних кадрів, здатних готувати молодь до соціально-культурної практики, емоційно-художнього сприйняття світу, морально-естетичних норм буття. Людина живе у світі нескінченного різноманіття предметів, що виконують культурну та художню функції, при цьому кожен предмет має дві сторони: об'єктивно виражену предметну та суб'єктивно сприйману смислову. Саме смислова сторона виражає місце предмета у соціокультурному просторі. Професійний саморозвиток представляє подвійний процес: з одного боку, це інструментальне освоєння професійної діяльності (придбання професійних знань, умінь та навичок), з

іншого боку – проникнення в її смислове поле (твори образотворчого мистецтва, музейні експонати, літературні твори, художні виставки та ін.). Проблема полягає в тому, щоб у процесі професійної підготовки майбутніх освітян мистецтва гармонізувати ці дві сторони. Саме єдність цих аспектів забезпечує розвиток уяви, творчого сприйняття, привнесення до психічного процесу відображення існуючої дійсності чогось нового, незвичайного у вигляді ідеї, задуму, художнього образу, перетворюючи їх на реальність. І це привнесення пов'язане із саморозвитком особистості, цінностями, потребами, інтересами, які становлять цільову установку з творчого оволодіння обраною професією. Вирішення цієї проблеми передбачає вироблення нової освітньої стратегії, основою якої було б професійно-творчий саморозвиток майбутнього педагога образотворчого мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що ця проблема була об'єктом уваги більшої кількості вчених. В. Сухомлінський становлення особистості зв'язував з її здатністю вдивлятися у оточуючий світ, у самого себе, у свій внутрішній світ, «коли сили його душі спрямовані на те, щоб зробити собі краще, досконаліше» [9, с.242]. Вчений вважав, що з усвідомленням своїх позитивних та негативних якостей, людина відчуває потребу у власному самопізнанні, самозміні, самовираженні свого «Я». Процес саморозвитку автори розглядають через призму самотворення (М. Боришевський, В. Мухіна, Л. Сердюк), самобудування, творення (О. Маркова), самодобудови (В. Сластенін), самоформування, самозміни (О. Мудрик, Т. Цимбал), самопроектування (О. Остапчук, Н. Білик) та ін., тим самим наголошуючи на багатогранності досліджуваного процесу саморозвитку.

В. Мухіна вважає, що самотворення – це творчі зусилля, спрямовані людиною на самого себе, здатність до рефлексії на себе, на інших, значущі сутності поля суспільної свідомості, які можуть просунути людину в її прагненні до творення себе як особистості [5].

Л. Сердюк розглядає самотворення особистості як самодетермінований, складно організований феномен, зумовлений і опосередкований комплексом взаємопов'язаних параметрів особистості, зокрема цінністю саморозвитку, цілісністю сприйняття життєвого шляху, самоприйняттям, вірою у свої сили, готовністю до самозміни і т.п. процесу самотворення особистості нею включені: потреба у саморозвитку (самореалізації), самоприйняття та життєва перспектива особистості [6, с. 14].

В. Андрєєв творчий саморозвиток особистості розглядав як інтегральну характеристику «самості», виділяючи у її структурі самосвідомість, творче самовизначення, самоврядування, самовдосконалення та творчу самореалізацію [1, с.142]. М. Боришевський наголошує на значущості

самовибудовування особистості. Самобудова значуща для того, хто не вважає себе досконалістю, але прагне цього, знаючи, що цей процес нескінченний, проте благодатний, оскільки створює відчуття поступальності, досягнення чогось нового [Боришевський, с. 43-44]. Самовибудовування особистості відбувається за своїм же власним проектом, особисто обраними засобами та матеріалами, на певній етичній основі.

Аналіз науково-педагогічної літератури говорить про різні підходи до вивчення феномену саморозвитку. Але в основному його сутність сприймається як перетворююча діяльність, зумовлена самоусвідомленням особистості себе як суб'єкта професійної діяльності, самореалізацією творчого потенціалу засобами самоорганізації, особистісно-професійного самовдосконалення, усвідомленою саморефлексією, саморегуляцією, самоконтролем та самоврядуванням у процесі самоосвіти, що забезпечує гармонійне навчання.

Саморозвитку особистості – це не стихійний, самовільний процес. Повсякденне повідомлення викладачем суми знань, вироблення професійних умінь та навичок художньо-педагогічної діяльності не завжди стимулює студентів до творчого професійного розвитку. Яким би авторитетом не користувався викладач, студент повинен усвідомити, що він сам «має бути керівником свого життя і, не відкидаючи сприяння інших, розраховувати лише на себе»[8, с.28]. Цей аспект сучасної освіти потребує розробки нової стратегії освітнього процесу за умов сучасного університету, особливо у системі професійної підготовки майбутніх педагогів образотворчого мистецтва.

Мета статті: на основі аналізу наукових досліджень схарактеризувати можливості стимулювання творчого саморозвитку студентів засобами професійної підготовки в умовах університетської освіти.

Методологія дослідження. Мета й поставлені завдання дослідження зумовили необхідність застосування **методів дослідження:** педагогічного спостереження, анкетування, інтерв'ювання, експертного оцінювання, тестування, вивчення продуктів діяльності студентів, педагогічного експерименту. Збір даних про учасників експерименту здійснювався за допомогою бесід, самооцінки, спостереження, одержуваних оцінок на іспитах, спеціально розроблених тестів, анкет, участі в науково-практичних конференціях, конкурсах, виставках. Це давало можливість отримати найбільш об'єктивні результати, виявити можливості процесу творчого саморозвитку та етапів його становлення. Критеріями ефективності творчого саморозвитку були:

наявність ціннісних орієнтацій і позитивної мотивації самоосвітньої діяльності;

достатній рівень володіння предметними знаннями та вміннями роботи з

різними джерелами і засобами саморозвитку; сформованість емоційно-вольових якостей, творчих здібностей, які регулюють і забезпечують результативність саморозвитку особистості; наявність рефлексійних здібностей і самооцінки результатів цієї діяльності.

Для проведення дослідно-експериментальної роботи з професійно-творчого саморозвитку студентів була визначена відповідна база, яка складалася зі студентів і викладачів Криворізького державного педагогічного університету, Южноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. У педагогічному експерименті взяли участь 120 студентів та 20 викладачів.

Виклад основного матеріалу. Якість університетської освіти багато в чому визначається як освітній процес, його організація стимулює майбутнього педагога образотворчого мистецтва до самовдосконалення, творчого професійного саморозвитку. Процес професійного саморозвитку не можливий без потреби студентів отримати таку освіту, яка давала б можливість художньо-естетичного сприйняття дійсності, вирішення творчих завдань, розвитку здатності бачити в повсякденному нове, незвичайне, створювати оригінальне, нестандартне.

Творчий саморозвиток – це прагнення та здатність майбутнього педагога мистецтва стати суб'єктом своєї професійної діяльності, у ході якої розкриваються його потенційні можливості, збагачуються творчі здібності, удосконалюються професійно-особистісні якості, що забезпечують йому компетентність, високий професіоналізм та нестандартне сприйняття навколишнього світу.

Основними домінантами творчого саморозвитку особистості майбутнього педагога образотворчого мистецтва є потреба у творчій діяльності, творча фантазія та уява, мотиви та цілі творчої професійної діяльності, самопізнання, самовираження, самоствердження, самодіяльність, ініціативність, активність та креативність. Стимулом розвитку цих характеристик професійного вигляду сучасного педагога служить така організація його професійної підготовки в умовах сучасного університету, яка забезпечує можливість усвідомлення себе суб'єктом творчої професійної діяльності, своїх сильних і слабких сторін. Усвідомлення особливостей своїх розумових операцій, пізнавальних процесів, потенційних творчих можливостей та здібностей, своєрідності перебігу вольових та емоційних процесів, творчої уяви є основою творчого саморозвитку та професійного становлення майбутнього спеціаліста.

На етапі констатувального експерименту визначалося стан освітнього процесу щодо стимулювання студентів до процесу творчого саморозвитку у професійно-педагогічній сфері; розуміння студентами сутності процесу творчого саморозвитку та його значення в майбутній професійній діяльності;

характер професійної підготовки студентів та виявлення труднощів, що виникають під час навчання й шляхів їх подолання.

На питання “Чи плануєте Ви регулярно займатися саморозвитком?” 14,3 % дали позитивну відповідь; 65 % хотіли б, але не мають уявлення, як це робити або мають інші причини; 20,7 % не мають наміру займатися саморозвитком, вважаючи, що це відбувається саме собою без якихось зусиль, умінь, певних правил.

В анкеті було й таке запитання: “Як можна поліпшити роботу в підготовці до систематичного саморозвитку?” Більшість студентів указали на необхідність стимулювання саморозвитку, маючи на увазі проведення цікавих зустрічей, організацію кваліфікованих консультацій, залучення студентів до серйозної наукової й художньої діяльності, яку здійснюють кафедри. При цьому 28 % з них підкреслили велике значення рівня навчальних занять в інституті, зокрема розвитку художніх здібностей з усіх видів навчальної роботи, а 37,5 % із тих, хто відповів на це запитання, вважають за потрібне формувати в студентів навички творчого саморозвитку. Більше 50 % звернули увагу на поліпшення умов для творчого саморозвитку и створення необхідної матеріальної бази.

Зібрані дані показали, що традиційна система навчання студентів в основному акцентує увагу на «знаннєвому» підході до професійної підготовки майбутніх педагогів мистецтва. При цьому надається перевага інструментальному освоєнню професійної діяльності (придбання професійних умінь та навичок) та недооцінюється проникнення у її смислове поле (твори образотворчого мистецтва, музейними експонатами, літературні твори, художня творчість та ін.). Проблема полягає в тому, щоб у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів образотворчого мистецтва гармонізувати ці дві сторони, стимулюючи потребу студентів у творчому професійному саморозвитку.

Рішення цієї проблеми обумовило розробок дослідної програми й проведення формульованого експерименту. За основу дослідного навчання була взято програму саморозвитку («self-branding» - створення та «розкрутка» собі як професіоналу). Подібні програми сприяють професійному вдосконаленню та кар'єрному просуванню у професійній діяльності. Програма об'єднувала конкретні дії, заходи щодо вдосконалення професіоналізму та набуття майстерності, створення імені у професійній спільноті, методи, терміни їх виконання [7, с. 149-150].

Програма була представлена моделью «Підготовки майбутніх педагогів мистецтва до творчого професійного саморозвитку» як система взаємопов'язаних елементів, що відтворює певні сторони, зв'язки і функції управління процесом творчого саморозвитку, на основі стрижневих ідей, що

визначають сутність, зміст, структуру, етапи, технології реалізації цього процесу, які можуть дати найбільший ефект у професійному саморозвитку студентів (див. рис. 1). За результатами діагностики на констатувальному етапі експерименту, яка показала відсутність суттєвих відмінностей у результатах контрольних зрізів, було сформовано контрольну й експериментальну групи. У контрольній групі (КГ) чисельністю 62 студентів навчання проводилося за традиційною методикою, в експериментальній групі (ЕГ) чисельністю 58 студентів навчання проводилось за розробленою дослідною методикою.

Методика реалізації структурної моделі творчого саморозвитку дає змогу досягти високого ступеня самоорганізації, саморозвитку й прояву індивідуального стилю діяльності особистості, прогнозованою метою якої є формування високого рівня готовності студентів мистецьких спеціальностей до саморозвиваючої творчої діяльності. Методологічним підґрунтям для розробки структурної моделі є такі підходи: *культурологічний*, який полягає в баченні творчого саморозвитку студентів крізь призму понять культури, мистецтва, розумінні їх як процесу оволодіння художньо-професійним досвідом; *компетентнісно-креативний* як пріоритетна орієнтація на “культ компетентності”, “культ майстерності”, «оригінальності і нестандартності дій», розвиток у студентів бачення самоосвітніх стратегій, стимулювання їхнього особистісного професійного зростання; *змістово-процесуальний*, який сприяє усуненню невідповідності між обсягом знань і вмінням діяти на шкоду накопиченню досвіду, забезпечує взаємодію інформаційно-змістової та процесуально-організаційної сторін навчання майбутніх педагогів мистецтва.

Рис. 1.1. Структурна модель підготовки студентів до творчого професійного саморозвитку

Ці підходи реалізовувалися за допомогою сукупності принципів і виконання функцій, які стимулювали студентів до активної самоосвітньої діяльності. Л. Кондрашова наголошує, що ці підходи сприяють засвоєнню в ході навчання нових різновидів отримання досвіду: виявляються та ідентифікуються проблеми, набуваються навички дослідження та проектування, співпраці та співтворчості, використовуються відомі й створюються новітні технології отримання запланованого результату, оцінюються його якості та власні досягнення студентів у самоосвітній діяльності [4, с.108].

Не менше значення має компонент визначення активних форм, методів і засобів стимулювання студентів до творчого професійного саморозвитку, який виконує розвивальну функцію. Важливим є розвиток емоційності, здібності управляти емоційним настроєм, відповідальності, самостійності, активності, креативності за допомогою різних засобів педагогічного дизайну, адже без них неможливо досягти результативності у творчому професійному розвитку особистості.

У ході дослідної роботи доведено, що технологія творчого саморозвитку є комбінованою системою елементів самостійної роботи студентів: а) планування індивідуальної стратегії творчого саморозвитку; б) системи дидактичного забезпечення процесу саморозвитку; в) мотиваційних умов самоосвітньої діяльності студентів; г) налагодження дієвого зворотного зв'язку та контролю за якістю здійснення діяльності до розвитку творчих й художніх здібностей майбутніх педагогів мистецтва. Експериментально підтверджено ефективність різних технологій: когнітивно орієнтованих (діалогічних форм і методів, тренінгів комунікації та рефлексії); діяльнісно орієнтованих (методу проєктів, моделювальних, художньо-творчих завдань); особистісно орієнтованих (інтерактивних та імітаційних ігор, тренінгів розвитку, розвивальної психодіагностики); технології віртуальної мобільності (дискусійних форумів, віртуальних консультацій, презентацій, конкурсів, виставок); інформаційних, інтеграційних і прогностично-моніторингової технологій. Позитивну роль відіграли різноманітні активні форми і методи організації творчого професійного саморозвитку й портфоліо – як систематизована структура досягнень особистості, занятої в художньо-творчій сфері діяльності. Портфоліо має інформацію про автора й документи його досягнень (резюме, дипломи, грамоти, сертифікати та ін.); розкриває основні напрями й результати його діяльності: навчання і самоосвітня діяльність; участь в творчих і професійних конкурсах, проєктах, наукових конференціях та ін.).

Підготовка до творчого професійного розвитку мала етапний характер. У ході дослідження нами були виокремлені етапи: підготовчий, змістово-операційний і моніторинго-оцінний. При розробці змісту структурної моделі

підготовки студентів до творчого професійного саморозвитку студентів мистецьких спеціальностей увага зосереджувалася на врахуванні можливостей і установки студентів до самоосвітньої діяльності, рівня вмотивованості та рефлексії результатів, отриманих у процесі реалізації програми. Важливе місце в структурній моделі відводилося методичному забезпеченню творчого професійного саморозвитку студентів мистецьких спеціальностей. Був підготовлений методичний комплекс, що включає методичні рекомендації, програми спецкурсу, систему завдань, творчих проєктів. Не менш значимим компонентом структурної моделі був моніторинг, мета якого – збір інформації про закономірності творчого саморозвитку, ефективність організації професійної підготовки як важливого фактору становлення творчої особистості майбутніх педагогів мистецтва. На ґрунті культурологічного, компетентнісно-креативного, змістово-процесуального підходів, утілювалося в розробку цілей, змісту, етапів, технології, моніторингу, кожен з яких мав процедурні особливості реалізації моделі підготовки майбутніх педагогів мистецтва до творчого професійного саморозвитку.

Після завершення цілеспрямованої роботи під час експерименту було проведено ітоговий зріз, мета якого – виявлення ефективності професійної підготовки студентів до творчого професійного саморозвитку в експериментальних і контрольних групах за методиками, які застосовувалися на початковому етапі. За допомогою тестування було виявлено рівні підготовленості студентів до творчого професійного саморозвитку (див. табл.1)

Таблиця 1

**Динаміка рівнів підготовленості студентів до саморозвитку
на формуальному етапі експерименту**

Група	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Експериментальна	42,5 %	47,4 %	9,1 %
Контрольна	24,1 %	38,8 %	37,1 %

Результати тестування свідчать, що студенти експериментальної групи підвищили свій рівень здібностей до саморозвитку до 42,5 %, у той час як лише 24,1 % студентів контрольної групи мають високий рівень здатності до саморозвитку. На середньому рівні зафіксовано 47,4 % студентів ЕГ і 38,8 % КГ; на низькому рівні залишилися 9,1 % майбутніх учителів ЕГ та 37,1 % КГ. Такі результати можна пояснити тим, що студенти експериментальної групи, у процес професійної підготовки яких активно впроваджувалася розроблена модель, набували знань, навичок і вмінь, необхідних для здійснення творчого професійного саморозвитку. Що, своєю чергою, давало їм можливість

планувати дії щодо самовдосконалення власної особистості.

Для визначення самооцінки студентів була застосовано експрес-діагностику самооцінки. Високому рівню відповідає адекватна оцінка власних досягнень, середньому рівню – незначне відхилення від адекватної самооцінки; низькому рівню – явно виражена низька або висока самооцінка. Отриманні результати наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

**Результати рівнів самооцінки студентів
на формувальному етапі експерименту**

Група	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Експериментальна	42,8 %	41,6 %	15,6 %
Контрольна	31,7 %	44,5 %	23,8 %

Доведено, що результативними формами й методами творчого саморозвитку студентів є: систематичне пояснення ролі самоосвіти й самовиховання; індивідуальні бесіди викладачів зі студентами про основні напрями роботи до творчого саморозвитку; розробка окремих рекомендацій з метою підвищення ефективності самоосвітньої діяльності; стимулювання найбільш підготовлених студентів до науково-дослідної роботи; проведення циклів лекцій, групових та індивідуальних консультацій, семінарів; систематичне підведення підсумків роботи до творчого саморозвитку студентів.

Ефективність творчого саморозвитку студентів зумовлено розробкою: а) методичних рекомендацій до підготовки студентів до самоосвітньої діяльності у вигляді інструкцій, пам'яток, вказівок щодо роботи з різними засобами; б) тренінгів із розвитку творчих й художніх здібностей; в) ознайомлення з різними технологіями творчого саморозвитку; г) різних форм консультативної педагогічної допомоги в організації цієї діяльності студентів.

Висновки. У сучасному соціумі проблема творчого професійного саморозвитку зазнала актуалізації, що викликало необхідність приділити увагу проблемі підготовки студентів мистецьких спеціальностей педагогічного університету до саморозвитку власних творчих і художніх здібностей, необхідних для успішної професійної діяльності. Саморозвиток як фактор професійного становлення особистості, будучи складовою частиною освіченості фахівця, є важливими адаптаційними механізмами до творчої професійної діяльності.

Творчий саморозвиток - це складний процес самовдосконалення, самозміни стану й ступеня якості самопізнання, самоорганізації,

самовизначення, самооцінки та самоконтролю, який передбачає установку до творчого саморозвитку у сфері професійного становлення студентів і який циклічно й системно організовується та контролюється на основі безперервного моніторингу розвитку творчих і художніх здібностей майбутніх педагогів мистецтва.

У ході дослідження набуло підтвердження основне положення про пріоритет особистості, а виявлені на цій основі педагогічні засади сприяють осмисленню та практичній реалізації резервів творчого саморозвитку у підготовці конкурентоспроможних фахівців мистецької сфери діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Перспективними, на наш погляд, є дослідження впливу особливості взаємодії в системі “навчальна діяльність – творча саморозвиваюча діяльність” на підвищення функцій у процесі творчого саморозвитку студентів.

Література:

1. Андреев В. И. Конкурентология. Учеб. курс для творческого саморазвития конкурентоспособности. Казань: Центр инновационных технологий, 2004. 468 с.
2. Боришевський М. Концептуальні засади проблеми самотворення особистості. Психологія особистості. 2013. №1. С. 39-47.
3. Закон України «Про освіту» (2017), № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Кондрашова Л. В. Содержательно-процессуальный поход в повышении уровня профессионализма современного учителя. *Славянская культура*. 2011. № 10. С. 107–110.
5. Мухина В. С. Личность: Мифы и реальность (Альтернативный взгляд. Системный подход. Инновационные аспекты) [Текст]. Екатеринбург: ИнтелФлай, 2007. 1072 с.
6. Самотворення у розвитку особистості: науково-методичний посібник / Л. З. Сердюк, Т. М. Яблонська, О. І. Пенькова, Н. Д. Володарська [та ін.]; за ред. Л. З. Сердюк. К.: Педагогічна думка, 2015. 93 с.
7. Семенова Л. М. Самомаркетинг и самобрендинг специалиста в сфере коммуникаций как условие повышения конкурентоспособности на рынке труда. *Вестник ЮУрГУ. Серия «Экономика и менеджмент»*. – 2014. Т. 8. № 4. С. 145-151.
8. Смайлс С. Саморазвитие умственное, нравственное и практическое; пер. с англ. В. Вольфсон. Минск: «Універсітэцкае», 2000. 411 с.
9. Сухомлинский В.А. Воспитание и самовоспитание. Избр. произведения: в 5 т. Киев: Рад. школа, 1979-1980. Т. 5. 1980. 678с.

References:

1. Andreev, V. I. (2004). *Konkurentologija [Competition]*. Kazan': Centr innovacionnyh tehnologij [in Russian].
2. Borishevs'kij, M. (2013). Konceptual'ni zasadi problemi samotvorennja osobistosti [Conceptual ambush problems of self-created singularity]. *Psihologija osobistosti - Psychology of specialty*. 1, 39-47 [in Ukrainian].
3. Zakon Ukraїni «Pro osvitu» [The Law of Ukraine “On Lighting”] (n.d). zakon2.rada.gov.ua Retrived from zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 [in Ukrainian].

4. Kondrashova, L. V. (2011). Soderzhatel'no-processual'nyj pohod v povyshenii urovnja professionalizma sovremennogo uchitelja [Content-procedural approach in raising the level of professionalism of a modern teacher]. *Slavjanskaja kul'tura - Slavic culture*, 10, 107–110 [in Ukrainian].
5. Muhina, V. S. Lichnost' (2007). *Mify i real'nost' (Al'ternativnyj vzgljad. Sistemnyj podhod. Innovacionnye aspekty) [Personality: Myths and reality (Alternative view. System approach. Innovative aspects)]*. Ekaterinburg: IntelFlaj [in Russian].
6. Serdjuk, L. Z. (2015). *Samotvorennja u rozvitku osobistosti [Self-creation in the development of specialty]*. K.: Pedagogichna dumka [in Ukrainian].
7. Semenova, L. M. (2014). Samomarketing i samobrending specialista v sfere komunikacij kak uslovie povyshenija konkuren-tosposobnosti na rynke truda [Self-marketing and self-branding of a specialist in the field of communications as a condition for increasing competitiveness in the labor market]. *Vestnik JuUrGU. Serija «Jekonomika i menedzhment» – Bulletin of SUSU. Series "Economics and Management"*, 8, 4, 145-151 [in Ukrainian].
8. Smajls, S. (2000). *Samorazvitie umstvennoe, npravstvennoe i prakticheskoe [Self-development mental, moral and practical]*. Minsk: «Universitjeckae» [in Russian].
9. Suhomlinskij, V.A. (1980). *Vospitanie i samovospitanie [Education and self-education]*. Kiev: Rad. shkola [in Russian].